На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інструментарії соціальних мереж є ефективним засобом впливу на громадську думку у сучасному світі. Також підтвердилося положення про ефективно сконструйовані іміджево–комунікаційні кампанії європейських інституцій про свою діяльність, рішення та особливі події у соціальних мережах, особливо Європейського парламенту та Європейського центрального банку.

Розроблена модель популярності є актуальною для будь–який політичних інституцій або організацій, таких як, державні органи та відомства, урядові та неурядові організації, партії, політичні рухи тощо. Крім того, її можна застосовувати для будь–яких соціальних медіа–платформ та будь–яких країн.

Список використаних джерел

1. Грачов М. Н. Політична комунікація: теоретичні концепції, моделі, вектори розвитку / М. Н. Грачов. – Москва: Прометей, 2004. – 328 с.

2. Соловьев А. И. Политическая коммуникация как особый тип информационно–коммуникативных обменов / А. И. Соловьев. – Москва: Полис, 2002. – С.5–15.

3. Быков И. Сетевая политическая коммуникация: Теория, практика и методы исследования [Електронний ресурс] / И. Быков // Научная электронная библиотека. – Режим доступу: http://elibrary.ru/item.asp?id=20235938.

4. Westcott N. Digital Diplomacy: The Impact of the Internet on International Relations / Westcott. – London: Oxford Internet Institute, 2008. – 20 p.

5. Davis R. Social Media in Election Campaigning / Davis R. // EPRS Briefing. – 21. – 8 p.

6. Bozdag E. Bias in algorithmic filtering and personalization / Bozdag E. // Ethics and Information Technology. – 2013. – №15. – P.209–227.

7. Jacobs F. Forum: European Parliament Elections in Times of Crisis / Jacobs F. // Intereconomics. ZBW – Leibniz Information Centre for Economics. – 2014. – №1. – P.4–29.

8. Rendall A. The European Parliament elections – a «social media election»? [Електронний ресурс] / Rendall // BBC. – 2013. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/democracylive/europe–25094624.

9. Brussels and the Eurobubble [Електронний ресурс] // Marco Recorder. – 2015. – Режим доступу: https://marcorecorder.com/brussels/.

10. Офіційна сторінка Європейського парламенту у мережі Twitter [Електронний ресурс] // Twitter. – 2017. – Режим доступу: https://twitter.com/Europarl_EN

11. Пунді Д. У боротьбі за молодь: Євросоюз робить ставку на соцмедіа [Електронний ресурс] / Д. Пунді, Ю. Куценко // DW. – 2017. – Режим доступу: http://www.dw.com/uk/a–37463348.

12. Офіційна сторінка Ради Європейського союзу у мережі Twitter [Електронний ресурс] // Twitter. – 2017. – Режим доступу: https://twitter.com/EUCouncil

13. Офіційна сторінка Європейського центрального банку у мережі Twitter [Електронний ресурс] // Twitter. – 2017. – Режим доступу: https://twitter.com/ecb

14. Офіційна сторінка Офісу Європейського омбудсмена у мережі Twitter [Електронний ресурс] // Twitter. – 2017. – Режим доступу: https://twitter.com/EUombudsman

References

1. Grachov M. N. Politychna komunikacija: teoretychni koncepcii', modeli, vektory rozvytku / M. N. Grachov. – Moskva: Prometej, 2004. – 328 s.

2. Solov'ev A. I. Politicheskaja kommunikacija kak osobyj tip informacionno–kommunikativnyh obmenov / A. I. Solov'ev. – Moskva: Polis, 2002. – S.5–15.

3. Bykov I. Setevaja politicheskaja kommunikacija: Teorija, praktika i metody issledovanija[Elektronnyj resurs] / I. Bykov // Nauchnaja jelektronnaja biblioteka. – Rezhym dostupu: http://elibrary.ru/item.asp?id=20235938.

4. Westcott N. Digital Diplomacy: The Impact of the Internet on International Relations / Westcott. – London: Oxford Internet Institute, 2008. – 20 p.

5. Davis R. Social Media in Election Campaigning / Davis R. // EPRS Briefing. – 21. – 8 p.

6. Bozdag E. Bias in algorithmic filtering and personalization / Bozdag E. // Ethics and Information Technology. – 2013. – №15. – P.209–227.

7. Jacobs F. Forum: European Parliament Elections in Times of Crisis / Jacobs F. // Intereconomics. ZBW – Leibniz Information Centre for Economics. – 2014. – №1. – P.4–29.

8. Rendall A. The European Parliament elections – a «social media election»? [Elektronnyj resurs] / Rendall // BBC. – 2013. – Rezhym dostupu: http://www.bbc.co.uk/democracylive/europe–25094624.

9. Brussels and the Eurobubble [Elektronnyj resurs] // Marco Recorder. – 2015. – Rezhym dostupu: https://marcorecorder.com/brussels/.

10. Oficijna storinka Jevropejs'kogo parlamentu u merezhi Twitter [Elektronnyj resurs] // Twitter. – 2017. – Rezhym dostupu: https://twitter.com/Europarl_EN

11. Pundi D. U borot'bi za molod': Jevrosojuz robyt' stavku na socmedia [Elektronnyj resurs] / D. Pundi, Ju. Kucenko // DW. – 2017. – Rezhym dostupu: http://www.dw.com/uk/a–37463348.

12. Oficijna storinka Rady Jevropejs'kogo sojuzu u merezhi Twitter [Elektronnyj resurs] // Twitter. – 2017. – Rezhym dostupu: https://twitter.com/EUCouncil

13. Oficijna storinka Jevropejs'kogo central'nogo banku u merezhi Twitter [Elektronnyj resurs] // Twitter. – 2017. – Rezhym dostupu: https://twitter.com/ecb

14. Oficijna storinka Ofisu Jevropejs'kogo ombudsmena u merezhi Twitter [Elektronnyj resurs] // Twitter. – 2017. – Rezhym dostupu: https://twitter.com/EUombudsman

Matchuk Ya., *master of International Information, International Information department, Institute of International Relations, Kyiv National University of Taras Shevchenko (Ukraine, Kyiv), yashella@gmail.com*

Social media as a platform for political communication (based on European institutions)

This article is dedicated to analysis of social media platforms as an instrument of political communication and image–building of institutions on international scale. The article provides the analysis of key characteristics of political communication by means of social media as well as practice of implementing social networks tools in awareness campaigns of political institutions. The purpose of the article is to analyze the social media application by political institutions. The research was based on system analysis approach to political and advertising communication. Principles and methods of Politology, Mass Media and Communication Theory, Sociology and Public Relations were used for the purposes of this research.

Keywords: *social media, political communication, political institutions, European Parliament, Council of the European Union, European Central Bank, European Ombudsman.*

* * *

УДК 341.01

Хонін В. М.,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), khonin@i.ua

Матриця ранжування міжнародних техногенних відносин. Координата третя

Статтю присвячено вирішенню задачі кваліфікації статусної значущості соціальних організмів даної їм сучасності, техногенну кінетику геоторії яких, прагнучи оптимізувати технічну реальність, перетворюють суб'єкти, що їм належать – третій координаті матриці ранжування типологічно особливого пласту фундаментальних просторів станів міжнародних відносин. Міжнародні техногенні відносини розглядаються як складно організовані технокінетичні процеси, суть яких становлять міжсоціумні обміни комплексними складовими техногенезу між окремими соціальними організмами даної їм сучасності.

Ключові слова: *міжнародні відносини, міжнародні техногенні відносини, міжсоціумні технокінетичні процеси, техногенез, комплексні складові техногенезу, технологічна реальність, технотканина, технологічний уклад, техноценоз.*

Тип технологічного прогресу, що домінує в будь–якій темпорально виділеній країні, сприяє формуванню змістової основи багатопрофільного модуля потенціалу

техногенної мобільності, який спирається на: запровадження у виробництво базисних і нових для даної сучасності технологій; технологічно особливі інструменти виробництва та виробничий досвід; цілісні технологічні системи й супутні їм комплекси виробничих ресурсів, які стали основою техноценозів, що розвиваються. Причому в кожній країні, в кожний новий темпоральний період їхнього буття, у *циклічному форматі*, що залежить як від ендогенних – внутрішньосоціумних, так і екзогенних – позасоціумних факторів, змінюються і темп технологічного прогресу, і його типи. Відповідно до цього змінюється як стратифікаційний ранг країн, що беруть участь у міжсоціумних технокінетичних процесах, так і власне ранжується в цілому тип їхніх міжнародних техногенних відносин у кожній виділеній для них сучасності.

Мета статті. Використовуючи третю координату створюваної матриці ранжування міжнародних техногенних відносин – стратифікаційний рівень країн–учасниць міжсоціумних технокінетичних процесів, дослідник отримує не тільки можливість скласти правила кваліфікації типу темпорально виділених міжнародних техногенних відносин, а й у цілому скласти достатньо конструктивний метод оцінювання перспектив прогресу міжсоціумних технокінетичних процесів, що становлять їхню основу.

Але для того, щоб цей метод дав очікуваний результат, слід попередньо ввести низку термінів – визначників необхідного сущого:

– *техногенна мобільність* – підтверджена реальними зусиллями цілеспрямована діяльність суб'єктів виділеного соціального організму, орієнтована на вдосконалення технічної реальності їхнього соціумного буття;

– *потенціал техногенної мобільності* – найдоступніший для практичного втілення рівень розвитку науки, реальна можливість просування технічних новацій, досконаліших технологій і технічних інструментів, що відповідають стверджуваному в соціумі розряду технологічного укладу;

– *розрядність потенціалу техногенної мобільності* – кваліфікаційна величина соціальної значущості, яку визначають за знаком соціумного запиту та багатопрофільним модулем, що залежить від продукованих у соціумі техногенних цінностей;

– *різниця потенціалів техногенної мобільності* – векторно визначувана (за знаком і за модулем) величина актуалізації технологічного прогресу (уповільнення, регресу) взаємодіючих «індивідуальних суспільств», що інтенсифікує їхні внутрішньосоціумні та міжсоціумні технокінетичні процеси та, відповідно, впливає на підвищення (утримання, зниження) стратифікаційного рангу цих соціальних організмів у техносфері буття Людства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З техногенним розвитком «індивідуального суспільства» пов'язана техногенна мобільність його суб'єктів. При цьому модуль техногенної мобільності по кожному окремому профілю залежить від обґрунтованих рівнем технологічного прогресу об'ємів відтворених та накопичених у соціумі комплексних складових техногенезу, що являють у даній їм сучасності певну технологічну цінність. Їхній брак або надлишок визначає знак техногенної мобільності та, відповідно, формує запит до цілеорієнтації міжсоціумних техногенних обмінів.

Країни з вищим за модулем і позитивним за знаком потенціалом техногенної мобільності використовують зростання продуктивності виробництва і людського капіталу для актуалізації міжсоціумних технокінетичних процесів і тим самим у *«міжкраїнному співставленні»* дають підставу для підвищення *стратифікаційного статусу* країни в техносфері буття сучасного їм Людства.

Відповідно, якщо спроектувати постулати *теорії стратифікації* на техносферу міжнародного співтовариства будь–якої сучасності, можна визначити, що кожен із соціальних організмів, які співживуть, знаходиться не тільки на цілком визначеній його техногенним розвитком соціумній *позиції*, а й володіє таким значущим рівнем *престижу стосовно* інших, що з одного боку забезпечує йому заслужену частку *влади й поваги,* а суб'єктам, які належать йому, оптимальний для них розподіл *прав та привілеїв* міжсоціумного технологічного обміну, але з іншого боку вимагає належної *відповідальності,* точного виконання з*обов'язання* в процесі здійснення технокінетичних процесів.

Таким чином, володіння технологічними цінностями, здатність надавати їх для міжсоціумного обміну та можливість із їхньою допомогою його здійснювати, визначають не тільки *рівні технологічного розвитку* соціальних організмів, а й, враховуючи відоме з позиції *технологічного детермінізму* – ***поділ народів за рівнем «технічної досконалості»***[1]***,*** їх статусний стан у міжнародному просторі даної їм сучасності.

Основні результати дослідження. Дослідження міжсоціумних технокінетичних процесів за третьою координатою матриці ранжування форматів міжнародних техногенних відносин вимагає *від дослідника* неодмінного розв'язання задачі кваліфікації *статусної значущості* соціальних організмів, техногенну кінетику геоторії яких, прагнучи оптимізувати технічну реальність, перетворюють суб'єкти, що їм належать.

Передусім у техносфері міжнародного співтовариства кожної темпорально визначеної сучасності слід виділити найвищий стратифікаційний ранг міжнародного статусу *країни* – ***технологічного гіганта*** із загальним рівнем техногенного розвитку, що випереджає всі інші країни і є найвищим для даної сучасності реально затвердженим технологічним укладом. Усі сектори факторних множин техногенного зростання такого «індивідуального суспільства» у своїй синергії становлять доволі досконалу технотканину, яка завдяки домінуванню найдосконалішого для даної їм сучасності технологічного укладу надає суб'єктам можливість реалізувати свої міжнародні конкурентні переваги у світовій техносфері. Відповідно, це надає їм можливість не тільки розвивати соціумну структуру власного соціального організму, а й сприяти їхньому

[1] *«Технологічний детермінізм* є широко розповсюджена течія соціально–філософської та соціологічної думки, яка розглядає питання структури суспільства та його розвитку, виходячи з принципа провідної ролі науки й техніки в суспільному розвитку. ... Критерії, запроваджувані прибічниками технологічного детермінізму для оцінювання соціально–культурного розвитку певного народу, свідомо чи несвідомо включають у себе *поділ* ***народів за рівнем технічної досконалості***, не враховуючи їхніх досягнень у духовному розвитку. Так з'являється поділ на «розвинуті» і «слабкорозвинуті» країни [1].

домінантному впливу на країни, що становлять його міжнародне оточення. Такі технологічні гіганти завжди намагаються закріпити правила міжсоціумного техногенного обміну, які влаштовують, передусім, їх.

У дотичному до них міжнародному просторі їхніми реальними конкурентами є *країни* – ***технологічні лідери,*** стратифікаційний ранг яких пов'язаний з випереджаючим рівнем техногенного зростання лише в окремих секторах факторних множин системи виробництв випереджаючого техногенного укладу і, відповідно, у пов'язаних з ними міжсоціумних технокінетичних процесах. Володіючи низкою технологічних цінностей найвищого рівня розвитку технічної реальності даної сучасності, суб'єкти технологічних лідерів намагаються, використовуючи досягнуті ними преференції в окремих секторах техносфери їхнього світу і, відповідно, у виділених факторних множинах техногенного зростання, змінити кон'юнктуру споживацького попиту в міжнародному просторі та ще більше акумулювати технотканину, пов'язану переважно з їхніми техногеоценозами. При цьому, вони прагнуть так зафіксувати свої міжнародні конкурентні переваги в техносфері буття соціумів, щоб за допомоги високої різниці потенціалів техногенної мобільності з країнами іншого стратифікаційного рангу максимально використовувати можливості нових технологічних укладів у значущих для них сферах та секторах буття Людства, підвищуючи тим самим свій міжнародний статус. Створюючи нові техноценози, країни – технологічні лідери – зазвичай бувають занепокоєні проблемою витіснення зі своєї внутрішньосоціумної техногенної реальності технотканини попередніх технологічних укладів, а з міжнародного ринку технологічних цінностей тих техноценозів, які були засновані на технологіях уже відсталих технологічних укладів. Відповідно, вони витрачають багато зусиль для поширення технотканини нових технологічних ланцюжків у тому числі й за межі своїх соціальних організмів, пильно відстежуючи при цьому межі нових техногеоценозів, що виникають.

Сприятливе середовище для подібних зусиль становлять країни із загальним ***достатньо розвиненим рівнем техногенного зростання*** по всіх «трьох формах соціальної стратифікації»[1], *але*, як найчастіше було, буває і буде завжди, орієнтованим до певної міри на технотканину вже не найсучаснішого технологічного укладу. Їхні суб'єкти намагаються певним чином контролювати створені на їхній основі техноценози та раніше виділені техногеоценози. Проте, прогресуюча технічна реальність даної їм сучасності, через явну *статусну розбіжність* їхніх технологічних укладів з новаціями сучасного їм світу, змушує їх значно інтенсифікувати хоча б за модулями деяких профілів свою техногенну мобільність. Якщо це вдається, тоді у них виникає можливість не тільки протиборствувати на міжнародних ринках тиску технологічних цінностей більш просунутих країн, а й ставати спочатку системним споживачем, а згодом, у міру можливостей змінюючи знак потенціалу своєї техногенної мобільності, і співпродуцентом техноценозів, переймаючи деякі частини технотканини досконаліших розрядів технологічних укладів, вбудовуючи необхідні технологічні прив'язки та по–розрядно придбавати ті технологічні цінності, які ведуть їх у вже досягнуту раніше спокійну гавань стійкого міжнародного статусу. У противному разі запізніле оновлення техногенного укладу знижує їхнє позиціонування в техносфері виділеного міжнародного простору, що рано чи пізно позначається на динаміці техногенного зростання цих країн, викликає уповільнення соціумного розвитку і може призвести до втрати досягнень по деяких секторах факторної множини та, відповідно, до зниження загального стратифікаційного рангу їхнього міжнародного статусу.

Подібним стратифікаційним рангом міжнародного статусу в техносфері буття міжнародного співтовариства уже володіють *країни* ***з достатньо розвиненим рівнем техногенного зростання за окремими секторально–галузевими факторними множинами,*** які вже втратили можливості оновлення технологічного укладу або ще досі не змогли посісти значне місце в міжсоціумних технокінетичних процесах даної їм сучасності. Відповідно, вони вже знизили або ще досі взагалі не зіграли свою роль у техногенній еволюції міжсоціумного обміну в просторі свого міжнародного оточення. Природно потребуючи технологічних цінностей низки факторних множин техногенного зростання, яких бракує цій країни, з домінантною технотканиною технологічних укладів, які відстають від сучасності, вони потрапляють у певну залежність від нооценозів тих країн, що вже володіють більш повним набором технокінетичних прив'язок ресурсного, енергетичного, інструментального, технологічного, компонентно–продуктового, організаційно–управлінського типу. Проте, отримані раніше досягнення, хай і не за повною низкою профілів факторних множин техногенного зростання, надають їм можливість до певної міри компенсувати недоліки свого статусного становища в модульно–знаковій матриці потенціалів техногенної мобільності в процесах міжсоціумного обміну технологічними цінностями. Якщо ж цього не стається і подібні країни не можуть реалізувати в повному обсязі свої міжнародні конкурентні переваги, то цілком природно вони скочуються до стану лише споживачів за цими розрядами міжсоціумних технокінетичних процесів та ще більше знижують стратифікаційний ранг свого міжнародного статусу.

Таким рангом, на жаль, уже володіють *країни* ***з недостатнім рівнем за окремими секторально–галузевими факторними множинами техногенного зростання*** *та* рівнем, який все більше відстає від усіх країн даної сучасності за всіма іншими. Виступаючи передусім споживачами технологічних цінностей, максимум на що вони можуть розраховувати – це стати співпродуцентом у техноценозах, які контролюються іншими, більш удачливими, країнами. Зазвичай

[1] «Усе різноманіття соціальної стратифікації може бути зведене до трьох тісно переплетених основних форм – *економічної, політичної та професіональної*. На думку Сорокіна, взаємозалежність трьох форм соціальної стратифікації далека від цілковитої, оскільки різні шари кожної форми не зовсім збігаються один з одним, певніше, збігаються лише частково. Це явище Сорокін уперше назвав *статусною розбіжністю*. Вона полягає в тому, що людина може посідати високе становище в одній стратифікації та низьке в іншій. Таку розбіжність люди переживають хворобливо і це може стати для декого стимулом змінити своє соціальне становище, привести до *соціальної мобільності* індивіда» [1].

країни цього стратифікаційного рангу міжнародного статусу змушені йти на не дуже вигідні для них компроміси, допускаючи організацію суб'єктами інших країн просування частини технотканини їхніх країн на свої території, розширюючи тим самим межі техногеоценозів, які ними не контролюються. При цьому, техногенна мобільність передбачувано низька як за модулем, так і за знаком у багатьох профілях, крім окремо виділених позитивних, надає можливість їхнім суб'єктам лише брати обмежену участь у деяких розрядах технокінетичних процесів.

Якщо ж це, на жаль, не відбувається, то врешті–решт, стратифікаційний ранг подібних країн у техносфері буття міжнародної спільноти даної сучасності може опуститися ще нижче, і буде вже кваліфікований як міжнародний статус *країни* – ***загального відсталого рівня технологічного зростання***. Цим країнам властива практично повна залежність від техноценозів країн, які володіють повним набором технокінетичних прив'язок ресурсного, енергетичного, інструментального, технологічного, компонентно–продуктового, організаційно–управлінського типу.

Відповідно країни подібного стратифікаційного рангу зазвичай спираються на технотканину вже найвідсталішого розряду технологічного укладу, не мають, як правило, завершених техноценозів у межах своїх соціальних організмів, але зате практично завжди надають свою територію для розгортання на ній техногеоценозів, підконтрольних суб'єктам інших країн. Їхня низькорівнева як за знаком, так і за модулем практично по всіх, за рідкісним винятком, профілях техногенна мобільність надає можливість їхнім суб'єктам брати участь лише в тих технокінетичних процесах, які здійснюються в границях локально обмежених міжнародних просторів. При цьому їхні статусні позиції фіксуються передусім як споживачів кінцевих технологічно цінних продуктів виробництва та технологічно не передових знарядь виробництва, і лише потім як постачальників значущих для подібних технологій видобувних ресурсів та дієздатних для участі в такого розряду технологічних процесах трудових ресурсів. Тривале перебування в подібній ролі може призвести до подальшої деградації розрядів факторних множин техногенного зростання. *Некроз технотканини* може спродукувати технологічні кризи в країні та призвести до серйозних соціумних потрясінь [2].

Але найнижчий стратифікаційний ранг міжнародного статусу в техносфері сучасного їм міжнародного співтовариства посідають ***країни – повні технологічні аутсайдери***. Практично повна відсутність позитивної техногенної мобільності, необоротний некроз технотканини та задоволення технологічними цінностями лише відсталих від даної сучасності технологічних укладів, використання тільки кінцевих продуктів чужих технологічних процесів, відсутність можливості безпосередньої участі хоча б в одній з можливих їхніх множин техногенного зростання, такі країни приречені на жорстко обмежену роль у технокінетичних процесах – тільки як постачальника ресурсів. Повна залежність від продуцентів технологічних цінностей, нездатність бути реальним об'єктом для організації цілісної технотканини, неповноцінність у розвитку технологічних ланцюжків та, відповідно, серйозні обмеження технологічних прив'язок на участь у техноценозах, призводить, врешті–решт, до жорсткого звуження в акумуляції техногеоценозів, колапсу техносфери життєзабезпечення та розвалу соціумних структур подібних «індивідуальних суспільств».

Зрозуміло, що подібний стратифікаційний поділ сам по собі доволі умовний. Якщо ж прив'язувати все це до конкретної історичної епохи конкретного буття міжнародної спільноти, то отримати чітку модель співвідношення потенціалів технологічного зростання країн, що дотикаються в міжнародному просторі, буде доволі важко. Але в принципі можливо.

Так само як можливо і слід для кожної з цих країн намагатися зберегти вже досягнене та, відповідно, прагнути підвищити свій стратифікаційний ранг у техносфері сучасного їм міжнародного співтовариства. В іншому разі на такі країни очікують жорсткі дезінтеграційні процеси, які врешті–решт можуть призвести до колапсу їхнього існування. Це вже неодноразово підтверджувала конкретна історія Людства. А для того, щоб забезпечити й підвищити техногенний розвиток свого соціуму, приріст техногенних знань має бути цілеорієнтованим на вияв та попереднє оцінювання фундаментальних напрямів розвитку науки, передбачення наукових відкриттів та технічних вирішень, визначення можливих шляхів запровадження уже відомих досягнень науки, які спроможні здійснити якісні зміни в загальному науково–технічному та виробничому потенціалі країни, в добробуті «індивідуального суспільства», у підвищенні конкурентоздатності його технологічного продукту орієнтованого на здійснення міжсоціумних техногенних обмінів.

Змістову основу міжнародних техногенних відносин становлять міжсоціумні технокінетичні процеси, які здійснюються завдяки різниці потенціалів техногенної мобільності суб'єктами країн, стратифікаційний ранг яких підтверджується передусім відповідністю технологічного укладу, затвердженого в кожному окремому соціумі реаліями буття Людства даної їм сучасності. Врешті саме різниця знаків та профільних складових модулів потенціалів техногенної мобільності є стимулом для здійснення міжсоціумних техногенних обмінів, динаміка яких, враховуючи статусні позиції країн, формує весь комплекс екзогенних факторів сучасних їм міжнародних техногенних відносин.

Ось тепер уже стає можливим і уявляється доцільним, хоча й з високим ступенем абстракції, виділити у кваліфікаційній сітці матриці ранжування форматів міжсоціумних техногенних обмінів розрядну множину типів міжнародних техногенних відносин, кожен з яких має у свою чергу кілька особливих варіантів, пов'язаних із «поділом народів за рівнем технічної досконалості» та визначених поєднанням стратифікаційних рангів статусних позицій країн, що беруть участь у міжсоціумних техногенних обмінах[1].

До *першого варіанту* ***практично рівноважного типу*** міжнародних техногенних відносин слід віднести

[1] Зрозуміло, тут варто було б розглянути всі 28 розрядів пропонованої типології. Але це, по–перше, зайняло б занадто великий текстовий простір і, відповідно, викликало б розшарування частки Вашої уваги. А по–друге, і головне те, що чимало зі змістової основи цих розрядів мають, хай і не повну, але достатньо суттєво значущу подібність. Отож зведемо їх для зручності та представимо тут лише сім варіантів.

технокінетичні процеси гостро конкурентного змісту, які здійснюються в полі міжсоціумних обмінів між країнами – технологічними гігантами та країнами – технологічними лідерами. Високий рівень технологічних укладів, універсальність та акумуляція системи власних техногеоценозів, необхідних для стабільного існування «індивідуального суспільства» та, відповідно, прогрес техноценозів, що випереджає інші країни в багатьох секторах, надає їм можливість наділяти суб'єкти, які їм належать, взаємно узгодженими привілеями та встановлювати достатньо рівноправні відносини під час здійснення міжсоціумних технокінетичних процесів. Водночас, висока конкурентоздатність кожної із сторін, сучасний розряд технологічних укладів, що відповідає їм, та взаємно векторна орієнтація їхніх конкурентних прагнень вимагає від них як чітко вивіреного рівня відповідальності стосовно виконання своїх зобов'язань, так і більш ніж обопільно високого за модулем багатопрофільного потенціалу позитивної техногенної мобільності для збереження сфери своїх міжнародних впливів та захисту технологічних цінностей, що їм належать. Усе це приводить еліти цих країн до бажання використати в міжсоціумних відносинах даної їм сучасності принципи науково–технічної раціональності та, спираючись на свої видатні позиції в техногенезі вибудовувати відносини з іншими країнами темпорально виділеної міжнародної спільноти згідно з уже досягнутим обсягом володіння владою в техносфері світу й значущим рівнем міжнародного престижу – в модельному форматі: *«країни–технократи й решта світу»*.

Проте в *першому варіанті* ***порівняно нерівноважного типу*** міжнародних техногенних відносин певним чином позитивною для однієї зі сторін виявляється наявність у цих країн власного, хай і недостатньо універсального й погодженого, комплексу техногеоценозів, які надають їм можливість все ж таки вдосконалювати свою техногенну реальність і намагатися компенсувати техногенне відставання та певну залежність від країн–технократів своєю соціальною і, передусім, техногенною мобільністю. Відстоюючи привілеї своїх суб'єктів у міжсоціумних технокінетичних процесах, ці країни багато в чому зберігають тенденції зростання техноценозів і прагнуть підвищити свої позиції в технокінетичних процесах та в техногенезі в цілому, самостійно створюючи техногенні цінності й розвиваючи контрольовану ними технотканину.

Цього, на жаль, уже не відбувається в *першому варіанті* ***практично нерівноважного типу*** міжнародних техногенних відносин «країн–технократів» і як країн з відсталим рівнем за окремими секторально–галузевими факторними множинами технологічного зростання, так і країн загального відсталого рівня технологічного зростання. Розрив у рівнях техногенного розвитку та домінування технологічної реальності «країн–технократів» настільки відчутні, що переломити тенденцію технологічної відсталості й загальної техногенної залежності другій стороні стає вже практично неможливо. Зрозуміло, що про підвищення будь–якого техногенного престижу та належного захисту привілеїв своїх суб'єктів у такім разі не йдеться, бо окрім ресурсів та техногенних продуктів, зазвичай лише початкових переділів, цим країнам у міжсоціумних техногенних обмінах протипоставити практично нічого.

Абсолютно нерівноважний тип міжнародних техногенних відносин *завжди встановлюється між* «країнами–технократами» та країнами–цілковитими технологічними аутсайдерами. Багаторівневий розрив техногенної реальності, орієнтованість лише на споживання техногенного продукту та доволі обмежена спроможність надавати для міжсоціумного техногенного обміну ресурси, і найчастіше тільки трудові, примушує країни–аутсайдери лише сподіватися на те, що *пряма техногенна залежність* від постачальників технологічного продукту і технологічного інструменту з часом не перерветься, технологічні ланцюжки вже існуючих техноценозів не розірвуться, а, хай і явно відсталі, але все ще такі, що продукують продукт, техногеоценози зможуть забезпечити виживання подібного соціального організму.

Проте, на жаль, на етапах динамічного зростання техногенезу подібні надії з часом усе ж зникають. Соціуми техногенних країн–аутсайдерів, врешті–решт, не витримують тиску й розриваються.

Другий варіант ***практично нерівноважного типу*** міжнародних техногенних відносин складається, зазвичай, у країн із загальним достатньо розвиненим рівнем і з достатньо розвиненим рівнем лише за окремими секторально–галузевими факторними множинами техногенного зростання з країнами – повними технологічними аутсайдерами. За всіх відомих історії випадків установлення міжнародних техногенних відносин цього типу країни першої сторони намагаються нав'язати країнам–аутсайдерам техногенну залежність, подібну до відносин останніх з «країнами–технократами». Проте обмежені параметри та об'єми вільних технологічних цінностей, що є у них, змушують раціональніше їх використовувати в техноценозах, які пов'язують їх із суб'єктами країн – цілковитих техногенних аутсайдерів. Більше того, вони самі спонукають останніх підтримувати стійкіші відносини, оскільки прагнуть не тільки зберегти ринки просування технологічних продуктів, а й можливості отримання дешевих ресурсів. З цим пов'язана і їхня техногенна мобільність та зацікавленість у підтримці деяких техногеоценозів країн–аутсайдерів.

Зовсім інакше складаються міжнародні техногенні відносини *другого варіанту* ***стосовно нерівноважного типу,*** коли в міжсоціумні технокінетичні процеси вступають країни як з достатньо розвиненим загальним рівнем, так і за окремими секторально–галузевими факторними множинами технологічного зростання і країни відсталого рівня технологічного зростання. Досить високу зацікавленість у міжсоціумних техногенних обмінах виявляють передусім суб'єкти країн першої сторони, оскільки саме їм необхідний ринок просування свого, хай і не суперсучасного, технологічного продукту й технологічного інструменту; а, по–друге, вони шукають в техногеоценозах країн другої сторони потрібні їм дешеві та доступні ресурси для оптимізації пов'язаних з їхнім техногенним зростанням техноценозів. Країни ж другої сторони здебільшого виявляють зацікавленість у подібних міжсоціумних техногенних обмінах, оскільки вони стабілізують їхні власні техногеоценози, надають їм

можливість у подібних міжсоціумних технокінетичних процесах отримувати не тільки за ширшим вибором технологічні продукти та інструменти, а й технології, які цілком відповідають їхнім дещо заниженим вимогам, проте значно дешевші, зменшуючи тим самим залежність їхньої технотканини від «країн–технократів». Справді, подібний тип міжнародних техногенних відносин через певний розрив у рівнях техногенної реальності є, в цілому, нерівноважним, проте ця рівноважність у реаліях міжсоціумних технокінетичних процесів є доволі відносною.

І, нарешті, другий ***варіант типу практично рівноважних*** міжнародних техногенних відносин між країнами загального відсталого рівня технологічного зростання та цілковитими технологічними аутсайдерами. Загальний практично найнижчий рівень у даній сучасності потенціалу технологічної мобільності визначених країн призводить до того, що їхнім суб'єктам, відповідно, практично нема чого запропонувати для міжсоціумного техногенного обміну. Явна незацікавленість у взаємності міжсоціумних технокінетичних процесів лише поглиблює їхню конкуренцію в прагненні до зміцнення особливих клієнтських відносин з «країнами–технократами» і країнами з розвиненим рівнем техногенного зростання. Навпаки, єдине, що може примирити їх із собі подібними або близькими за рівнем технологічного розвитку країнами та просувати їхні міжнародні техногенні відносини, якщо і не до кооперації та співробітництва, то хоча б до розуміння та нейтралітету – це ландшафтна близькість техногеоценозів та певна географічна зв'язаність їхньої технотканини інфраструктурними та, передусім, транспортними каналами.

При цьому слід також враховувати, що класифікаційний поділ країн на країни *«індустріа та аграріа»,* який доволі часто використовують в економічній та політологічній науках, має певним чином подвійне прочитання. По–перше, ті країни, яких часто відносять до «країн індустріа» розвивають не тільки промислове виробництво, а і його аграрний сектор, але з різних причин у виділений історичний період домінантною є технотканина соціуму, пов'язана з технологічними системами техногеоценозів саме індустріального профілю. Проте і в «країнах аграріа» досить успішно може розвиватися індустріальний сектор виробництва, але домінантною для даного соціального організму є технотканина аграрного виробництва, яка визначає не тільки пріоритети техногенного зростання, а й предметність міжсоціумних техногенних обмінів.

По–друге, різниця зазвичай проявляється в тому, що перехід до нового технологічного укладу в індутріальних технологічних ланцюжках «країн індустріа» здійснюється значно швидше, ніж подібний перехід у технологічних ланцюжках аграрного сектору *«гіпераграрних»*[1] країн, орієнтованого на той самий кінцевий техногенний продукт, який вироблявся в їхньому техноценозі технологічного укладу, що існував раніше. Відповідно, щоразу в міжсоціумних техногенних обмінах виникає суперечність типу: «нове на старе», що явно складається не на користь «країн аграріа», начебто знижуючи їхній техногенний статус. Насправді ж, статусні позиції країн «індустріа та аграріа» в даній їм сучасності можуть мати й дещо інше співвідношення і соціальний престиж їхніх взаємних позицій у міжсоціумних технокінетичних процесах може бути до певної міри зміщений [4].

Висновки. Представлені домінантні розряди типів міжнародних техногенних відносин у різні темпоральні періоди буття Людства зовсім не є обов'язковими, а являють собою лише достатньо трансформаційні, але водночас і типові зразки здійснення міжсоціумних техногенних обмінів, які природно відрізняються за конкретно історичним наповненням технологічного прогресу і, відповідно, їхньою предметною та об'єктною специфікою. Значущим є лише те, що існують певні циклічні правила переходу від одного типу до іншого, пов'язані зі зміною в техносфері, яка темпорально трансформується, статусної позиції соціальних організмів, що співживуть у виділеному міжнародному просторі.

Проведене на основі усіх координат матриці ранжування міжсоціумних технокінетичних процесів дослідження міжнародних техногенних відносин надає можливість зробити узагальнений висновок про те, що в їхній реальній суті вони завжди являють собою результат поповнення суб'єктами різниці потенціалів техногенної мобільності, що відповідає профілям незбіжності технологічного розвитку країн, до яких вони належать. У цілому, саме на основі їхньої активності в міжсоціумних обмінах комплексними складовими техногенезу і формуються як тип міжнародних техногенних відносин, так і стратифікаційний статус соціальних організмів, які взаємодіють у техносфері буття Людства даної їм сучасності.

Список використаних джерел

1. Теория социальной стратификации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Grandars.ru

2. Новейший философский словарь. – Минск: Книжный Дом, 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_new_philosophy/1219/

3. Авагян В. Техномика / В. Авагян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.knizhnyj–larek.ru/news/vazghen–avagyan–tekhnomika/

4. Мегаэнциклопедия Кирилла и Мефодия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://megabook.ru/article/Технократия

References

1. Teorija social'noj stratifikacii [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: www.Grandars.ru

2. Novejshij filosofskij slovar'. – Minsk: Knizhnyj Dom, 1999 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_new_philosophy/1219/

3. Avagjan V. Tehnomika / V. Avagjan [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.knizhnyj–larek.ru/news/vazghen–avagyan–tekhnomika/

4. Megajenciklopedija Kirilla i Mefodija [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://megabook.ru/article/Технократия

Khonin V. M., *PhD, Associate Professor International Law department, Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), khonin@i.ua*

The matrix of ranking of international technogenic relations. Third coordinate

The article is devoted to solving the task of qualifying the status significance of the social organisms of the given modernity, the technogenic kinetics of geotonia, in order to optimize the technical reality, transform the subjects belonging to them –

[1]«Суспільство крупнотоварного, машинного, високотехнологічного сільського господарства не стало «деаграрним», – зазначає *Вазген Авагян.* – Воно стало *гіпераграрним*, оскільки виробіток на кожного аграрія, зайнятого у виробництві продуктів харчування, зріс у тисячі разів! ... *Постаграрне суспільство* (воно ж індустріальне) – це поняття не економічне, а соціальне. *Суспільство* стало здаватися *постаграрним* тому, що в агросфері потрібно тепер за рахунок науки й техніки на порядок менше робочих рук, і вона соціально невелика. Дуже продуктивна, але демографічно заселена негусто» [3].

the third coordinate of the ranking matrix of a typologically special layer of fundamental spaces of states of international relations. International technogenic relations are viewed as complex technokinetic processes, the essence of which are the multisocial exchanges of the complex components of technogenesis between the individual social organisms of a given modernity.

Keywords: *international relations, international technological relations, tehnokinetic processes, complex components technogenesis, technological reality, techno contexture, technological way, technocenosis.*

* * *

УДК 32.001:329.7(477)

Васильчук Є. О.,
доктор політичних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна, Київ), vasilchuk84@bk.ru

НОРМАТИВНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНО–ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕЗАКОННИХ ВОЄНІЗОВАНИХ І ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ В УКРАЇНІ

Досліджено нормативні й організаційно–правові засади запобігання та протидії діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань в Україні. Зроблено висновок про те, що перспективними напрямками вдосконалення інституційно–правової системи із запобігання та протидії діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань є усунення дублювання й конфлікту функцій окремих правоохоронних органів, посилення профілактичної та роз'яснювальної діяльності серед населення й удосконалення кадрової роботи в правоохоронному середовищі.

Ключові слова: *незаконні воєнізовані та збройні формування, екстремізм, тероризм, нормативні й організаційно–правові засади, запобігання та протидія.*

У сучасному світі проблеми запобігання та протидії екстремістським і терористичним загрозам набули значної актуальності. Винятковий цинізм та жорстокість скоюваних терористами злочинів, їхній значний суспільний резонанс перетворюють терористичні атаки на масштабні трагедії, які провокують паніку серед населення, дестабілізують суспільно–політичну ситуацію в державі та підривають функціонування її владно–політичних інститутів.

Взаємозв'язок екстремізму і тероризму є очевидним. Будь–яке екстремістське середовище є своєрідним «периферійним полем» для розгортання терористичної активності. Екстремістські центри формують ідеї, цілі та завдання суб'єктів тероризму. Для їх досягнення екстремісти створюють ідейно–мотиваційні, організаційно–кадрові, матеріально–технічні й фінансові умови, накопичують ресурси, необхідні для виконання терористичних актів.

Метою статті є аналіз нормативних і організаційно–правових засад запобігання та протидії діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань в Україні.

Проблематика появи і функціонування незаконних воєнізованих і збройних формувань стала предметом наукових досліджень таких авторів, як П. Агапов і А. Хлебушкін [1], А. Вознюк [2], Ж. Оспанова [5], В. Робак [21] та ін. Разом із тим, зазначені автори досить поверхнево висвітлюють проблеми розроблення нормативних і організаційно–правових засад запобігання та протидії діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань. Зазначена обставина й визначає актуальність пропонованої статті.

Особливе значення в екстремістських і терористичних спільнотах має підготовка бойовиків. Опанувавши навички володіння зброєю, використання вибухових пристроїв, тривалого перебування на нелегальному або напівлегальному становищі, конспірування своєї протиправної діяльності, саме вони виступають безпосередніми виконавцями найбільш резонансних терористичних актів. З огляду на це, створювані екстремістами незаконні воєнізовані та збройні формування стають джерелом організованої злочинності й тероризму, використовуються для реалізації різноманітних сепаратистських сценаріїв в інтересах інших держав. Тож наявність незаконних латентних бойових відгалужень у структурі різноманітних суб'єктів політики є неприпустимим для країн, які відстоюють свої національні інтереси, сповідують принципи демократії, законності, неухильного дотримання основоположних прав і свобод людини.

Зростання чисельності таких формувань, здобуття й освоєння ними новітніх зразків озброєння, вибухових пристроїв та отруйних речовин провокують суттєве ускладнення криміногенної обстановки, сприяють ескалації масштабних суспільних конфліктів у державі. Розв'язання нагальних соціальних проблем із позиції сили зброї унеможливлює демократичний розвиток держави і значною мірою поглиблює наявні в ній суперечності. Несвоєчасність ужиття заходів щодо боротьби з поширенням діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань зумовлює виникнення гострих конфліктних виявів, які можуть перерости в повномасштабну громадянську війну. У зв'язку з цим незаконні воєнізовані та збройні формування є антисоціальним, негативним і протиправним явищем, запобігання та протидія якому вимагає належного правового унормування й інституційного забезпечення.

Здобуття в 1991 р. Україною незалежності актуалізувало необхідність розроблення правового забезпечення, яке б урегульовувало питання подолання різноманітних соціальних конфліктів, що створюють реальну загрозу для безпечного існування людини, стабільного розвитку суспільства й держави. Вагомим кроком у цій сфері стало прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України, у ст. 3 якої проголошується, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3].

Положення щодо запобігання та протидії діяльності незаконних воєнізованих і збройних формувань мають в основному законі Української держави концептуальний характер. Так, Конституцією України встановлено застереження щодо дій, які можуть спровокувати спалахи збройного насильства. Зокрема, відповідно до ст. 17, «…на території України забороняється створення і функціонування будь–яких збройних формувань, не передбачених законом» [3].

Свобода об'єднання в політичні партії та громадські організації, передбачена ст. 36 основного закону, є можливою «…за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей», а ст. 37 проголошено: «…політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань» [3].

Також ст. 37 визначено: «Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і